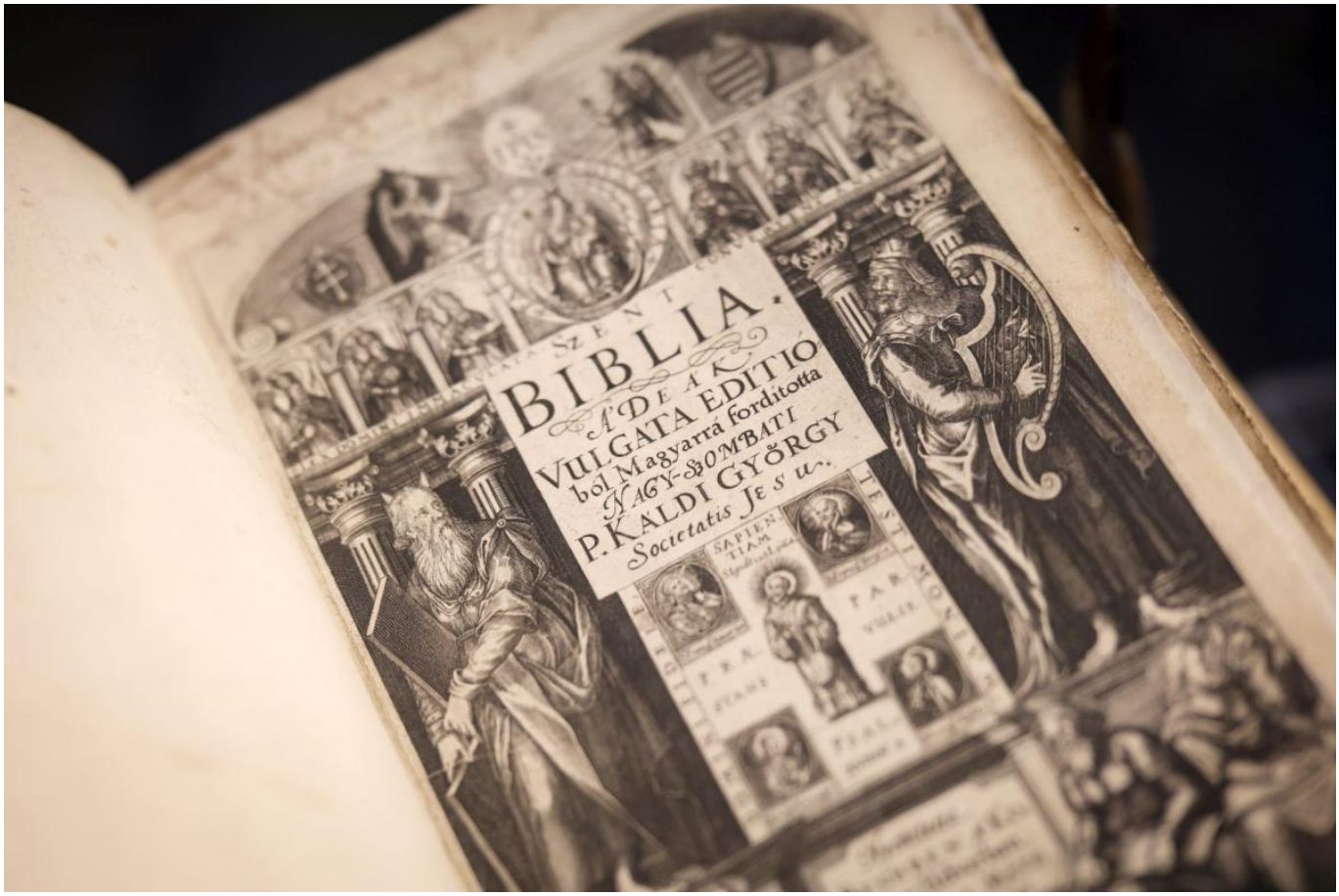
Négyszáz év öröksége – Káldi400 konferencia és minitárlat az OSZK-ban

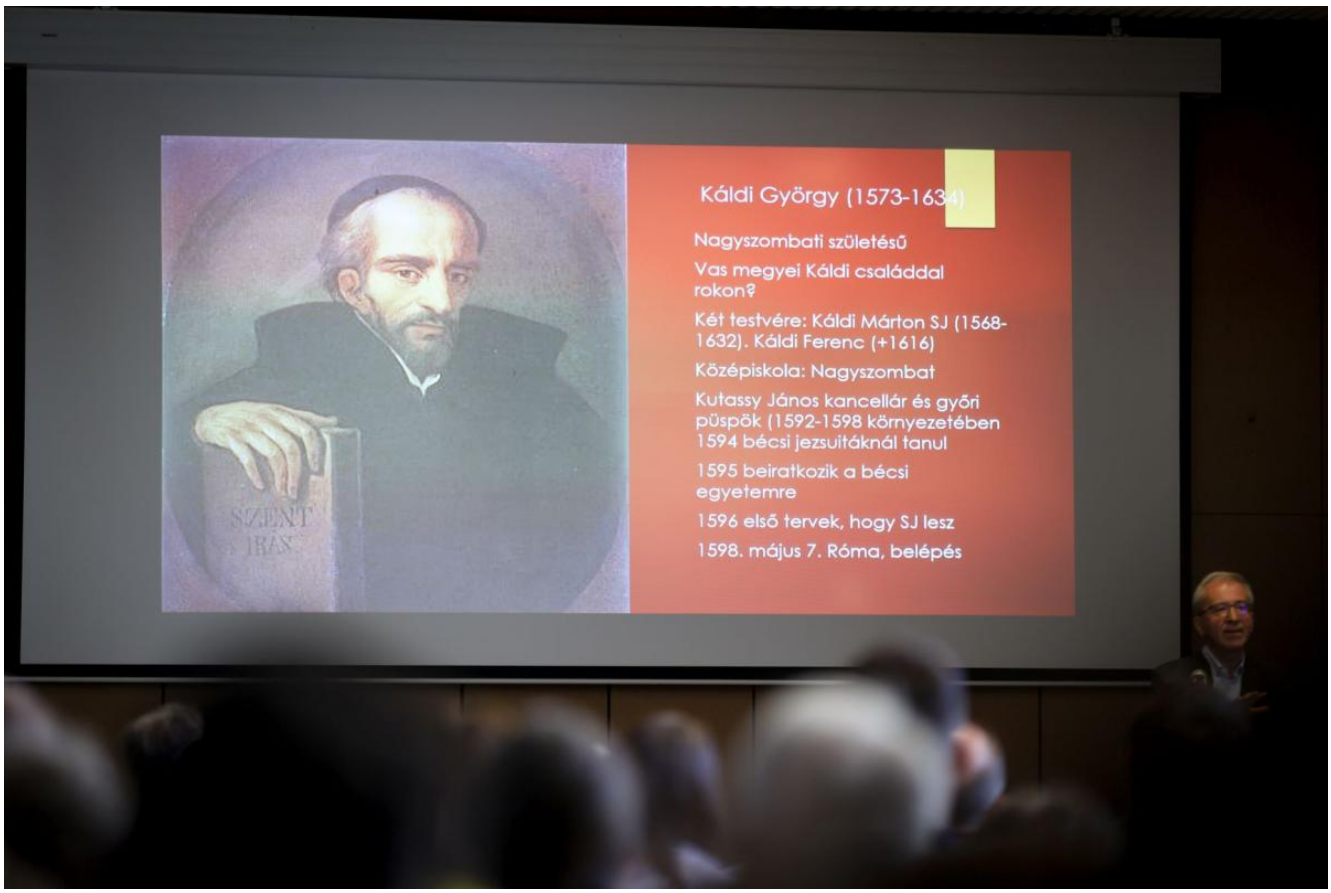
2026/09/29

A jubileumi évforduló alkalmából 2026. szeptember 23-án *Káldi400: Fordítás- és hatástörténet* címmel rendezett konferenciát és minitárlatot könyvtárunk és az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia támogatásával.

[1]

[2]

Négyszáz évvel ezelőtt, 1626-ban jelent meg nyomtatásban, Káldi György jezsuita szerzetes fordításában az első teljes magyar nyelvű katolikus Biblia. **A jubileumi évforduló alkalmából 2026. szeptember 23-án *Káldi400: Fordítás- és hatástörténet* címmel rendezett konferenciát és minitárlatot könyvtárunk és az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia támogatásával.** A tudományos tanácskozás Káldi György életművét, fordításának keletkezését, szöveg- és hatástörténetét, valamint a mű magyar nyelvre, irodalomra és katolikus bibliahasználatra gyakorolt hatását több nézőpontból vizsgálta.

[3]

[4]

A konferencia résztvevőit **Gerencsér Judit, az Országos Széchényi Könyvtár megbízott főigazgatója** köszöntötte. Beszédében hangsúlyozta, hogy Káldi György 1626-ban megjelent műve nemcsak a magyar katolikus bibliaolvasás történetének meghatározó alkotása, hanem a magyar nyelv, az irodalom és az egész művelődéstörténet kiemelkedő értéke is.

Köszöntőjében arra is rámutatott, hogy **a bibliafordítás** jóval több szavak egyik nyelvről a másikra történő átültetésénél: **értelmezés, közvetítés és felelősség,** amely kapcsolatot teremthet nyelvek, korszakok, közösségek és nemzedékek között. Ezt a közvetítő szerepet a nemzeti könyvtár küldetésével is párhuzamba állította. Mint elmondta, az OSZK feladata nem ér véget az írásbeliség felbecsülhetetlen értékeinek megőrzésével: azokat fel kell tárni, értelmezni, láthatóvá és hozzáférhetővé kell tenni, valamint biztosítani kell megőrzésüket a következő nemzedékek számára is.

Gerencsér Judit kiemelte, hogy **a mai nemzeti könyvtár egyszerre őrzőhely, tudományos műhely, szolgáltató intézmény és digitális tudásközpont.** Az eredeti dokumentumok tiszteletét a korszerű technológiákkal, a hagyományos kutatást a digitalizálás és a mesterséges intelligencia új lehetőségeivel kell összekapcsolni. Hangsúlyozta: a múlt értékeinek megőrzése és a jövőbe vezető innováció nem ellentétes törekvések, hanem ugyanannak a felelősségnek egymást kiegészítő részei.

Megbízott főigazgatónk az Országos Katolikus Gyűjteményi Központtal való együttműködés jelentőségére is kitért. Mint fogalmazott, a közös kulturális örökséget a közgyűjtemények, az egyházi gyűjtemények, a kutatók és a tudományos közösségek együttműködésével lehet hitelesen feltárni, megőrizni és közvetíteni.

[5]

[6]

A konferenciát **dr. Varga Lajos püspök,** az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ igazgatója nyitotta meg. Köszöntőjében tágabb biblia- és fordítástörténeti összefüggésben helyezte el Káldi György munkáját. Beszélt az ószövetségi kánon eltérő hagyományairól, a katolikus és protestáns bibliai kánon különbségeiről, valamint Szent Jeromos latin nyelvű bibliafordításának, a Vulgatának a meghatározó szerepéről.

Felidézte, hogy magyar nyelvű bibliai szövegek már a könyvnyomtatás megjelenése előtt is léteztek, a nyomtatás azonban új korszakot nyitott mind a katolikus, mind a protestáns bibliafordítás történetében. Károli Gáspár fordítását követően Káldi György Vulgatán alapuló katolikus Bibliája is meghatározó irodalmi és egyháztörténeti értékké vált. Varga Lajos hangsúlyozta azt is, hogy minden fordítás egyben szövegértelmezés, a különböző felekezeti hagyományok közelítésére pedig később az ökumenikus bibliafordítások is törekedtek.

A konferencia előadásai Káldi György életművének
és bibliafordításának több rétegét tárták fel.

Fazekas István, az ELTE BTK Kora Újkori Történeti Tanszék egyetemi tanára Káldi György jezsuita szerzetes és bibliafordító életútját és munkásságát ismertette, történeti összefüggésbe helyezve az 1626-ban megjelent fordítás létrejöttét.

Koós Balázs, az OSZK könyvtárosa azt a folyamatot vizsgálta, miként vált Káldi György fordítása a magyar katolikus bibliahasználat normatív szövegévé. A perikópahagyomány kutatása során arra

jutott, hogy a tridenti zsinat utáni katolikus kiadványokban megjelent bibliai szövegek fokozatos normaképződési folyamaton mentek keresztül, amelyben a Káldi-fordítás egyre jelentősebb szerepet kapott.

Előadásában arra is felhívta a figyelmet, hogy az egyes korai fordítások és kiadványok e folyamat különböző állomásait őrzik. Kutatásai során több olyan filológiai eredményre jutott, amelyek új megvilágításba helyezhetik az egyes fordítások eredetéről eddig kialakult képet. Különösen fontos, hogy Káldi teljes fordításának kézirata már mintegy 19 évvel az 1626-os nyomtatott kiadás előtt elkészült, és szövegét már az 1610-es években is felhasználták különböző kiadványokban. Jelenleg két olyan kiadvány ismert, amelyben ez a hatás kimutatható. Mindez arra utal, hogy Káldi fordításának normává válása jóval a nyomtatott Biblia megjelenése előtt megkezdődött.

[7]

[8]

Bácskai-Horváth Hajnalka, a Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Könyvtárának könyvtárosa és **Stempely Irén,** a Székesfehérvári Püspöki Könyvtár könyvtárosa az 1626-os Káldi-biblia ma ismert, fennmaradt példányait vizsgálta.

Garadnai Erika, az OSZK tudományos kutatója Káldi György 17. századi polemikus irodalomban megfigyelhető recepcióját mutatta be. Előadásának középpontjában a Káldi-biblia végéhez illesztett úgynevezett Oktató intés állt, amely polemikus munkaként elsősorban a református bibliafordítás körül kialakult vitához kapcsolódott.

A kutató arra kereste a választ, hogyan élt tovább a 17. században Káldi bibliafordításának és az ahhoz kapcsolódó hitvitáknak a hatása. Bemutatta, hogy a közvetlen válasziratokon túl a század második felének katolikus hitvitázó szerzői is visszanyúltak azokhoz a bibliafordítói elvekhez, amelyek mentén Káldi György létrehozta fordítását. Az előadás így nemcsak magának a bibliafordításnak, hanem a hozzá kapcsolódó teológiai és irodalmi viták hosszabb távú hatástörténetét is vizsgálta.

Maczák Ibolya főiskolai docens, tudományos főmunkatárs Káldi György forrásait, valamint fordításának és munkásságának a régi magyarországi prédikációirodalomra gyakorolt hatását elemezte.

[9]

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR
1802
BIBLIOTHECA
NATIONALIS
HUNGARIAE

[10]

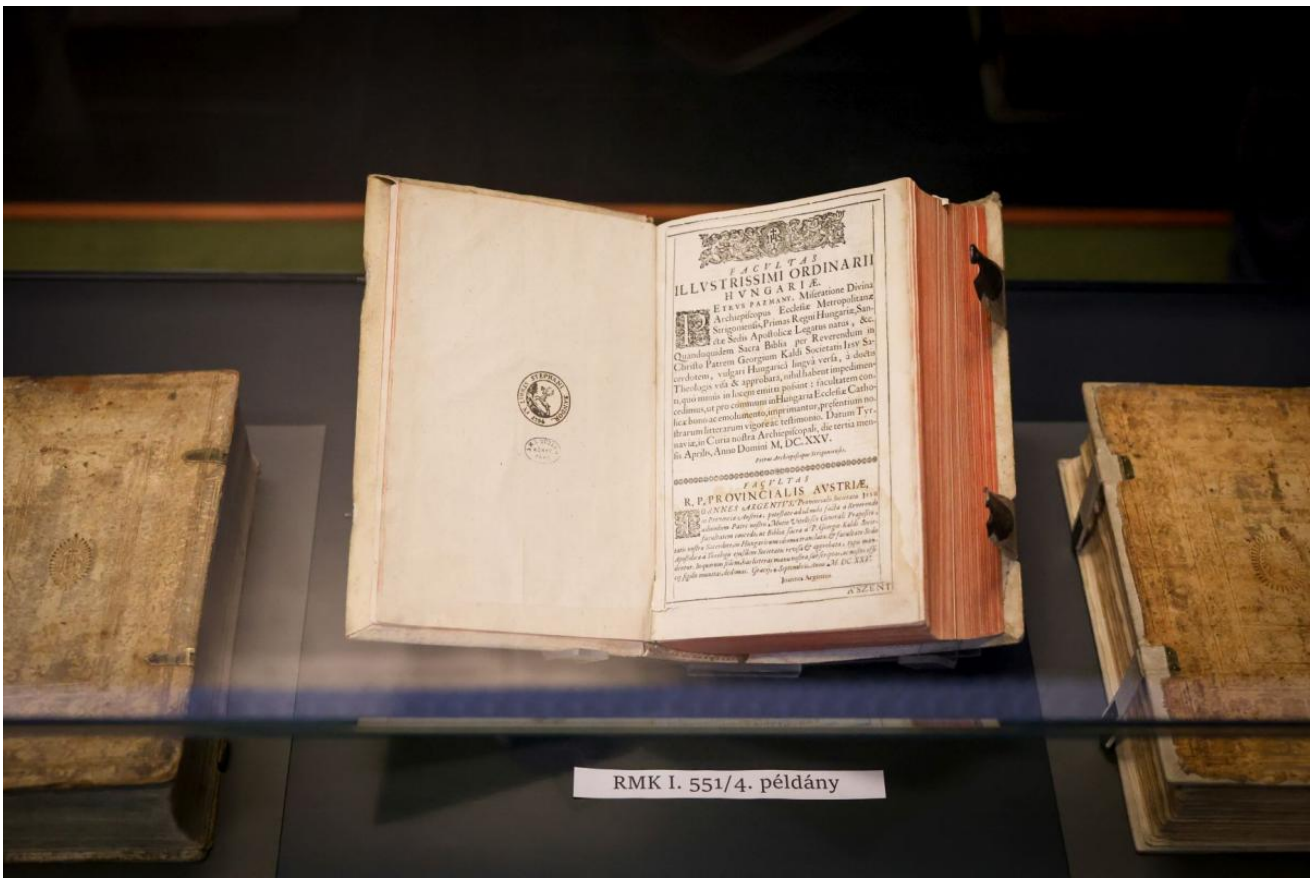
A konferenciához **minitárlat** is kapcsolódott, amelyen az Országos Széchényi Könyvtár Régi Nyomtatványok Tárában őrzött Káldi-biblia-példányokból láthattak válogatást az érdeklődők.

A rendezvény iránti nagy érdeklődés miatt az eredetileg tervezett tárlatvezetés helyett Csapó Fanni és Szebelédi Zsolt, a Régi Nyomtatványok Tárának munkatársai előadás formájában mutatták be a kiállított köteteket és azok különlegességeit.

A bemutató során nemcsak az OSZK-ban fennmaradt példányok egyedi sajátosságairól esett szó, hanem magának a 17. századi könyv előállításának körülményeiről is. A Biblia kinyomtatásához rendkívül nagy mennyiségű papírra volt szükség, ezért a nyomtatás helyszínére, Bécsbe több, egymástól távoli területről is érkezett alapanyag. A résztvevők azt is megtudhatták, hogy a különböző eredetű papírok származására a bennük látható vízjelek és jelképek is utalhatnak, így ezek vizsgálata a könyvtörténeti kutatás számára is fontos információkat hordoz.

[11]

[12]

A szakemberek kitértek a kötetek kötéseire, borítóira és címlapjaira is, valamint arra, hogy az egyes fennmaradt példányok milyen eltéréseket és egyedi jegyeket őriznek. Mindez jól érzékeltette, hogy egy négyszáz éves könyv nem csupán a benne olvasható szöveg révén lehet forrásértékű: a felhasznált papír, a vízjelek, a kötés, a címlap és az adott példány története egyaránt hozzájárulhat ahhoz, hogy többet tudjunk meg a mű keletkezéséről, terjedéséről és használatáról.

Gerencsér Judit köszöntőjében arra is felhívta a figyelmet, hogy az OSZK-ban őrzött példányok négyszáz év élő szellemi, nyelvi és kulturális hagyományának tanúi. A nemzeti könyvtár feladata pedig nem csupán az, hogy ezek a dokumentumok fennmaradjanak, hanem az is, hogy újra és újra megszólalhassanak a kutatók és a nagyközönség számára.

A Káldi400 konferencia így nemcsak az első nyomtatásban megjelent teljes magyar nyelvű katolikus Biblia négyszázadik évfordulójának méltó megünneplésére adott lehetőséget, hanem új kutatási eredmények, megközelítések és szakmai párbeszédek bemutatására is. A tanácskozás egyúttal ráirányította a figyelmet arra, hogy Káldi György fordítása nem lezárt történeti emlék: hatása évszázadokon keresztül tovább élt a magyar katolikus bibliahasználatban, az irodalomban, a nyelvben és a kulturális emlékezetben.

[13]

[14]

Kapcsolódó tartalom:

Káldi400. Fordítás- és hatástörténet – konferencia és minitárlat az OSZK-ban [15]

2026/09/29 - 17:44

Forrás webcím: https://oszk.hu/hirek/negyszaz-ev-oroksege-kaldi400-konferencia-es-minitarlat-az-oszk-ban_260923

Hivatkozások:
[1] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_16.jpg
[2] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_06.jpg
[3] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_05.JPG
[4] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_04.jpg
[5] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_01.jpg
[6] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_02.jpg
[7] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_03.jpg
[8] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_14.jpg
[9] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_09.jpg
[10] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_12.jpg
[11] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_17.jpg
[12] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_19.jpg
[13] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_18.jpg
[14] https://oszk.hu/sites/default/files/Kaldi-400-konferencia_OSZK_260923_foto-MagyarKurir_Merenyi-Zita_15.jpg
[15] https://oszk.hu/rendezvenyek/kaldi400-forditas-es-hatastortenet-konferencia-es-minitarlat-az-oszk-ban_260923
[16] https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek
[17] https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek-cimlapon